

Postanowienie z dnia 24 czerwca 2008 r.

I UZ 4/08

W sprawie o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy dopuszczalność wniesienia do Sądu Najwyższego zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 394¹ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.).

Przewodniczący SSN Romualda Spyt, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 czerwca 2008 r. sprawy z odwołania Mieczysława W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. z udziałem zainteresowanego „V.” SA w K. o jednorazowe odszkodowanie, na skutek zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 10 sierpnia 2007 r. [...]

o d r z u c a zażalenie.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach, wyrokiem z 28 października 2005 r. [...] oddalił odwołanie Mieczysława W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. z 1 lutego 2005 r. odmawiającej przyznania wnioskodawcy prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy z 26 stycznia 1950 r. Apelację od powyższego wyroku wniósł wnioskodawca. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z 29 marca 2006 r. [...] oddalił apelację ubezpieczonego. Wnioskodawca został pouczone, że od wyroku oddalającego apelację nie przysługuje skarga kasacyjna. Wnioskodawca wniósł skargę o wznowienie postępowania, zakończonego powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego. Sąd Okręgowy postanowieniem z 26 kwietnia 2007 r. [...] odrzucił skargę o wznowienie postępowania, w oparciu o art. 410 § 1 k.p.c., jako nieopartą na

ustawowej podstawie wznowienia. Na powyższe postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania wnioskodawca wniósł zażalenie. Sąd Okręgowy postanowieniem z 29 maja 2007 r. odrzucił zażalenie wnioskodawcy, stwierdzając, że od postanowienia o odrzuceniu skargi nie przysługiwało zażalenie. Zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c., zażalenie przysługuje do sądu drugiej instancji na postanowienie sądu pierwszej instancji. Wnioskodawca wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego jako postanowienie sądu drugiej instancji. Tymczasem, w świetle art. 394 k.p.c., środek odwoławczy w postaci zażalenia nie przysługuje od orzeczeń sądu drugiej instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, od wszelkich orzeczeń sądu drugiej instancji nie służą żadne środki odwoławcze, niezależnie od tego, czy chodzi o orzeczenie, które „załatwia” środek odwoławczy od orzeczenia sądu niższego, czy też o orzeczenie sądu drugiej instancji dotyczące kwestii, która nie była przedmiotem rozpoznania przez sąd niższej instancji (tak wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z 16 listopada 1971 r., I PZ 60/71, LEX nr 7017). Na powyższe postanowienie wnioskodawca wniósł zażalenie. Sąd Okręgowy postanowieniem z 4 lipca 2007 r. odrzucił zażalenie wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego z 29 maja 2007 r. Ponownie Sąd Okręgowy stwierdził, że zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c., zażalenie przysługuje do sądu drugiej instancji na postanowienie sądu pierwszej instancji. Wnioskodawca wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z 29 maja 2007 r. jako postanowienie sądu drugiej instancji, którym odrzucono zażalenie także na postanowienie sądu drugiej instancji. Tymczasem w świetle art. 394 k.p.c. środek odwoławczy w postaci zażalenia nie przysługuje od orzeczeń sądów drugiej instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, od wszelkich orzeczeń sądu drugiej instancji nie służą żadne środki odwoławcze, niezależnie od tego, czy chodzi o orzeczenie, które „załatwia” środek odwoławczy od orzeczenia sądu niższego, czy też o orzeczenie sądu drugiej instancji dotyczące kwestii, która nie była przedmiotem rozpoznania przez sąd niższej instancji (tak wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z 16 listopada 1971 r., I PZ 60/71, LEX nr 7017). Także to postanowienie zaskarżył zażaleniem wnioskodawca. Postanowieniem z 10 sierpnia 2007 r. Sąd Okręgowy odrzucił zażalenie. Ponownie Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 394 § 1 k.p.c. i stwierdził, że w świetle tego przepisu na postanowienie sądu drugiej instancji zażalenie nie przysługuje. Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 grudnia 1974 r., II CZ 216/74) wynika bowiem,

że na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające środek prawny zażalenie nie przysługuje i jako niedopuszczalne ulega odrzuceniu. W tej sytuacji na postanowienie Sądu Okręgowego z 4 lipca 2007 r. nie przysługuje zażalenie z tej przyczyny, że jest to postanowienie wydane przez sąd drugiej instancji, a taki rodzaj postanowień został wyraźnie wyłączony z kategorii postanowień zaskarżalnych zażaleniem do Sądu Najwyższego.

Powyższe postanowienie zaskarżył wnioskodawca osobiście sporządzonym zażaleniem. Następnie wniósł o ustanowienie dla niego pełnomocnika w celu sporządzenia zażalenia do Sądu Najwyższego.

Postanowieniem z 1 października 2007 r. Sąd Okręgowy ustanowił dla wnioskodawcy „adwokata z urzędu do sporządzenia zażalenia”.

Postanowieniem z 14 listopada 2007 r. Sąd Okręgowy odrzucił zażalenie wnioskodawcy na postanowienie z 10 sierpnia 2007 r. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Okręgowy powołał się - po raz pierwszy - na treść art. 394¹ § 2 k.p.c. oraz art. 87¹ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy stwierdził, że na postanowienie Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r. zażalenie wniósł wnioskodawca osobiście, nie będąc osobą wymienioną w art. 87¹ k.p.c. Zażalenie wniesione osobiście przez wnioskodawcę, jako osobę nieposiadającą odpowiednich kwalifikacji, jest niedopuszczalne i jako takie podlega odrzuceniu.

Ustanowiony dla wnioskodawcy przez Sąd Okręgowy pełnomocnik („adwokat z urzędu”) wniósł zażalenie na postanowienie z 10 sierpnia 2007 r., zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 394¹ § 2 k.p.c., przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że na postanowienie Sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie nie przysługuje zażalenie, a w konsekwencji tego - odrzucenie zażalenia. Jednocześnie z zażaleniem pełnomocnik wnioskodawcy złożył wniosek o przywrócenie wnioskodawcy terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r. Wniosek został uzasadniony tym, że postanowieniem z 1 października 2007 r. Sąd Okręgowy ustanowił dla ubezpieczonego adwokata z urzędu w celu sporządzenia zażalenia do Sądu Najwyższego, o czym pełnomocnik dowiedział się dopiero z treści uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego z 14 listopada 2007 r. o odrzuceniu zażalenia wnioskodawcy, doręczonego pełnomocnikowi 17 grudnia 2007 r. W uzasadnieniu zażalenia pełnomocnik wnioskodawcy podniósł, że zaskarżone postanowienie było postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, w której ubezpieczonemu przy-

sługuje również skarga kasacyjna, a zatem - zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c. - wnioskodawcy przysługuje także zażalenie na postanowienie Sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie. Pełnomocnik skarżącego wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kielcach w celu nadania biegu zażaleniu ubezpieczonego z 23 lipca 2007 r. Jako wartość przedmiotu zaskarżenia podano w zażaleniu kwotę 4.950 zł. W końcowym fragmencie zażalenia pełnomocnik skarżącego stwierdził, że wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi wysokość jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy przy założeniu, że uszczerbek na zdrowiu doznany przez wnioskodawcę wyniósł 10 % (495 zł x 10).

Na rozprawie wyznaczonej w celu rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia pełnomocnik wnioskodawcy wyjaśnił, że zażalenie zostało wniesione „na ostatnie postanowienie o odrzuceniu zażalenia”.

Postanowieniem z 26 lutego 2008 r. Sąd Okręgowy potraktował wniosek o przywrócenie terminu jako wniosek o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego z 26 kwietnia 2007 r. w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania oraz na podstawie art. 168 § 1 k.p.c. przywrócił termin do złożenia zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego z 26 kwietnia 2007 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew treści postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z 26 lutego 2008 r. - przyjmującego (z niewiadomych powodów), że wniosek o przywrócenie terminu należało potraktować jako dotyczący wniesienia zażalenia na postanowienie z 26 kwietnia 2007 r., którym odrzucona została skarga wnioskodawcy o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z 29 marca 2006 r. - Sąd Najwyższy uznał, że zażalenie sporządzone przez profesjonalnego pełnomocnika wnioskodawcy wniesione zostało na postanowienie Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r. jak to wynika z jednoznacznej i dosłownej jego treści (w zażaleniu w sposób niebudzący jakichkolwiek wątpliwości zidentyfikowano przedmiot zaskarżenia) oraz z jednoznacznej i wyraźnej treści wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej (w postaci wniesienia zażalenia na postanowienie z 10 sierpnia 2007 r.). Brak było bowiem jakichkolwiek przyczyn, aby wniosek o

przywrócenie terminu (do wniesienia zażalenia od postanowienia Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r.) oraz zażalenie (na postanowienie Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r.), którego wniosek ten dotyczył, potraktować inaczej niż wynikało to z dosłownej ich treści. Ani wyjaśnienia przedstawione przez pełnomocnika wnioskodawcy na rozprawie wyznaczonej w celu rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu, ani dosłowna i jednoznaczna treść pism procesowych złożonych przez pełnomocnika, nie upoważniały Sądu Okręgowego do przypisania im znaczenia innego niż to, jakie wynikało z intencji pełnomocnika skarżącego.

Uznając, że przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej w postaci wniesienia zażalenia na postanowienie z 10 sierpnia 2007 r. było usprawiedliwione okolicznościami ujawnionymi przez pełnomocnika wnioskodawcy, Sąd Najwyższy rozpoznał przedstawione mu zażalenie jako - zgodnie z jego dosłowną treścią - zażalenie na postanowienie z 10 sierpnia 2007 r. Chociaż uzasadnienie tego postanowienia budzi głęboki niepokój co do znajomości (a raczej nieznanności) zasad zaskarżania postanowień sądu drugiej instancji - teza Sądu Okręgowego, zgodnie z którą od żadnych postanowień sądu drugiej instancji zażalenie nie przysługuje, budowana w oparciu o wnioski wypływające z treści art. 394 § 1 k.p.c., dotyczącego zaskarżania postanowień sądu pierwszej instancji, oraz nieaktualne orzecznictwo z lat 70-tych, dotyczące odmiennego stanu prawnego, jest niemożliwa do akceptacji w świetle treści art. 394¹ k.p.c. - to samo zaskarżone orzeczenie paradoksalnie odpowiada prawu, mimo wadliwego uzasadnienia.

W rozpoznawanej sprawie rozważenia wymagała przede wszystkim dopuszczalność wniesionego zażalenia ze względu na przedmiot zaskarżonego postanowienia. Zgodnie z art. 394¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje: 1) na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.) oraz 2) na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, w której przysługuje skarga kasacyjna, z wyjątkiem: a) postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c. (czyli postanowień w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie, od których przysługuje skarga kasacyjna), a także b) postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Przedmiotem zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r. nie było odrzucenie skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego

orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.), a zatem ocena dopuszczalności wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego powinna być dokonana w oparciu o art. 394¹ § 2 k.p.c. Z tego punktu widzenia istotne było ustalenie, czy po pierwsze - w sprawie tej przysługuje skarga kasacyjna, po drugie - czy zaskarżone postanowienie kończy postępowanie w sprawie.

Rozważając, czy w rozpoznawanej sprawie przysługuje skarga kasacyjna, należy stwierdzić, że wnioskodawca wnosił o jednorazowe odszkodowanie, a więc jest to sprawa o prawa majątkowe. Zatem do oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia ma zastosowanie art. 398² § 1 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, w sprawach gospodarczych - niższa niż siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

Pełnomocnik wnioskodawcy jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazał w zażaleniu kwotę 4.950 zł, podnosząc, że wartość zaskarżenia stanowi wysokość jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy przy założeniu, że uszczerbek na zdrowiu doznany przez ubezpieczonego wyniósł 10%. Zatem wartość przedmiotu zaskarżenia została określona w wysokości pozwalającej na ocenę, że w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z 29 marca 2006 r. skarga kasacyjna nie przysługiwała, a tym samym niedopuszczalne było - zgodnie z treścią art. 394¹ § 2 k.p.c. - wniesienie zażalenia na kończące postępowanie w sprawie postanowienie sądu drugiej instancji. Skoro wartość przedmiotu zaskarżenia w rozpoznawanej sprawie nie przekraczała kwoty dziesięciu tysięcy złotych, to w sprawie tej skarga kasacyjna była niedopuszczalna (o czym pouczył wnioskodawcę Sąd Okręgowy ogłaszając wyrok z 29 marca 2006 r.). Z tego względu - a nie z uwagi na treść art. 394 § 1 k.p.c. - w przedmiotowej sprawie niedopuszczalne było wniesienie zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2007 r.

Na marginesie należy zauważyć, że Sąd Okręgowy nie podjął niezbędnych czynności w celu ustalenia wartości przedmiotu sprawy - wartości przedmiotu sporu i wartości przedmiotu zaskarżenia - jak tego wymaga art. 126¹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w każdym piśmie należy podać wartość przedmiotu sporu lub wartość przedmiotu zaskarżenia, jeżeli od tej wartości zależy właściwość rzeczowa sądu, wy-

sokość opłaty lub dopuszczalność środka odwoławczego, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna. W rozpoznawanej sprawie od wartości przedmiotu zaskarżenia zależała w istocie dopuszczalność zażalenia. Wartość przedmiotu zaskarżenia została podana dopiero przez pełnomocnika wnioskodawcy w rozpoznawanym zażaleniu.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c.

=====